

Oude Kerk, zondag 10 maart 2024

Schrift en Tafel

ds. Johan Meijer

gelezen: Jozua 4:19 – 5:1 en 5:10-12; Johannes 6: 1-15

titel: en in hun midden stond

Overdenking

*Gemeente van onze Heer Jezus Christus,
lieve mensen van God,*

Van een dierbare kreeg ik een bordje, waarop een mozaïek te zien is, met daarop een mand met vier broden en twee vissen. Deze mozaïek is te vinden in de zogeheten Broodvermenigvuldigingskerk, in Tabgha, Israël. De naam Tabgha is een vervorming van het Griekse Heptapegon, dat 'plaats van de zeven bronnen' betekent. Van de zeven bronnen die in het Meer van Tiberias uitkwamen bestaan er nog vijf. De plaats staat vooral bekend om het nieuwtestamentische verhaal over Jezus die zijn vijfduizend toehoorders voedde met vijf

broden en twee vissen. Op de plaats waar vermoed wordt dat deze gebeurtenis plaatsvond werd in de 5e eeuw door de Byzantijnen de Broodvermenigvuldigingskerk opgericht.

De eerste vermelding over deze kerk stamt uit het jaar 380, toen de Spaanse pelgrim Egeria die plaats bezocht en ze schreef er over, net als over de liturgische invulling van de dagen van Pasen. De Boordvermenigvuldigingskerk, zo schrijft ze, is gebouwd op de plaats waar Jezus het brood op een steen gelegd zou hebben, deze steen was tot altaar gemaakt en de kerk was er omheen gebouwd. En daar dus ook dat mozaïek, vier broden, twee vissen... Maar waarom vier broden, het waren er toch vijf? Het vijfde brood is Christus zelf, die in de viering van de Tafel, de viering van Dankzegging, Eucharistie aanwezig komt in het brood.

Dat lichamelijk aanwezig komen van het lichaam van Christus past niet zo bij het Protestantse geloof. Overgebleven Avondmaalsbrood kan meegegeven worden voor de schapen, dat vertelde al jaren geleden mijn opa die diaken was en schapen hield, en in de afgelopen week hoorde ik een vergelijkbaar verhaal.

Ja, er is een best groot verschil tussen de Rooms Katholieke Eucharistie en het Protestantse Avondmaal, in de liturgie, in de vormgeving, in de substanties van brood en wijn. Die verschillen zijn helaas zo onderscheidend dat samen de Tafel vieren helaas niet kan. En vooral als je ervaringen hebt opgedaan in het verleden dat dat wèl kon en gebeurde kan dat extra pijn opleveren. Maar het hoeft niet in de weg te staan om elkaars vieringen bij te wonen. Heel soms ga ik wel eens naar de mis in de Sint Stephanuskerk, en dan ontvang ik geen hostie, maar wel een zegen. En hoor ik collega's hun overweging doen en dat inspireert, tezamen met gewijde stilte, die als een weldaad mag gelden en waar wij zo nu en dan nog iets van zouden kunnen leren. En andersom zijn er ook wel eens Rooms Katholieke medegelovigen bij ons in een viering, omdat die op hun beurt hun weer aanspreekt.

Meer dan het onderscheid tussen de Rooms Katholieke en Protestantse vorm van Tafelviering, is onder ons een heel verschil in beleven, een heel verschil in eigen ervaringen en geschiedenissen. En die komen alle samen aan de Tafel die vandaag gereed staat. En die mogen we misschien wel even vergelijken met de diversiteit van de mensen die bij de wonderbare broodvermenigvuldiging aanwezig waren. Een verlangende gemeenschap, verlangend naar voedsel, dat ze niet bij zich hadden. Verlangend naar brood, naar vis, naar eten, naar drinken. Maar een laag dieper en daar gaat het Johannes de evangelist om: er was verlangen naar geestelijk voedsel, naar een innerlijk geraakt worden. Naar hartversterking, zielsverheuging. Naar bemoediging.

En dat komt ook samen in onze ruimte waarin de Tafel van de Heer is aangericht.

Voor een gedeelte van u en jullie geldt dat je niet speciaal uitgezien hebt of verlangd naar de Avondmaalsviering vandaag. Een deel zal zich dat pas gerealiseerd hebben bij het binnenkomen van de kerk. Het zou me ook niet geheel en al verbazen dat sommigen thuis gebleven zijn, want het zal wel weer een lange dienst worden. De praktijk om je echt intensief en innerlijk voor te bereiden op het Avondmaal is er bij ons ook niet. Dat in tegenstelling tot andere stromingen binnen de Protestantse takken aan die grote wijde boom van het Christendom.

Maar er zijn ook mensen hier die zich in het bijzonder wèl hebben voorbereid, of zich misschien zelfs verheugd hebben om brood en wijn te ontvangen, of er in ieder geval naar uitgezien. En er zijn mensen met schroom, zeker als je van huis uit niet zo gewend bent om vrijmoedig aan te gaan. Of de manier van vieren totaal anders is dan je gewend was in kerken waar je opgroeide of tot voor kort uitmaakte of in het nu deel van uitmaakt.

We kunnen het hebben over het verschil tussen Rooms Katholieke Eucharistie en Protestants Avondmaal. Maar we kunnen ook oog en gevoeligheid ontwikkelen voor onze eigen heel verschillende manieren van beleven bij het Avondmaal vieren in onze gemeente. En dat zouden we best met elkaar mogen delen. In de diversiteit van beleven zie ik een parallel dus met de diversiteit van die schare die aanwezig was bij Jezus, toen Hij in het zachte gras de mensen liefhad en genas en in hun midden stond. Hijzelf centraal, Hijzelf het middelpunt. Hijzelf brood vijf: de vervulling.

Het verhaal over de wonderbare spijziging dat we hoorden in de woorden van Johannes, dat verhaal hoort bij deze zondag, de vierde in de Veertigdagentijd, die verheugzondag op weg naar Pasen, die iets lichtere zondag ook. Iemand uit de beroepingscommissie van mijn eerste gemeente vroeg mij: stel je moet preken over de wonderbare spijziging, zeg je dan ook dat de mensen allemaal een plastic puutje met een eigen lunchpakketje bij zich hadden?

Ja, wat zeg je over de wonderbare spijziging? Was het een soort van American Party, waarbij iedereen wat van huis had meegenomen? Zodat we het wonder misschien wat beter kunnen hanteren in een rationele tijd dat we niet meer zo van de wonderen zijn?

Wat gebeurde daar, toen Jezus de zee over was gestoken, die van Galilea, van Tiberias, en toen hij een berg opklom en daar in een grote weide de mensenmenigte liet neerzitten en aanliggen... Wat gebeurde daar precies? Dat zou de zelfde vraag kunnen zijn als bij de Bruiloft te Kana, hoe water wijn werd in een grote hoeveelheid. En hier worden vijf gerstebroden en twee vissen tot voedsel voor vijfduizend. Hoe kan dat? Als we zouden bedenken dat Jezus hier tovert, dan hebben we het mis. En er is ook geen handleiding voor een trukendoos. Zo denken evangelisten ook helemaal niet, zij denken steeds geheel en al in de lijn van het Aloude Eerste Testament, met de Thora als basis. En laat die nou bestaan uit vijf boeken van Mozes, vijf broden. En dan heb je de Profeten én de Geschriften: twee vissen. In getalssymboliek waarin de evangelisten grossieren, wordt duidelijk een ander verhaal neer gezet. Vijf en twee is zeven en zeven was voldoende voor vijfduizend op de heuvels langs de zee, waar in de Vrede van Tiberias Jezus in het zachte gras de mensen lief had en genas én in hun midden stond.

Hier wordt een grondslag geopenbaard voor een samenleven zoals God het heeft bedoeld, waar ontferming is voor de mens, de mens in nood. Waar liefde is voor elkaar, waar gelijkheid geldt, en het brood en de vis eerlijk wordt gedeeld en verdeeld. Waar niemand naar huis gestuurd wordt met lege maag. Waar gerechtigheid geldt en genade.

Dat wonder wil ook ons overkomen als wij onze harten daarvoor openen, onze handen daarnaar uitstrekken, en wij brood en wijn mogen ontvangen uit zijn hand.

Dit wonder wil ook ons overkomen als we het wonder niet platredeneren of reduceren tot een inbrengfeestje. Dit wonder wil ons overkomen als wij Christus centraal stellen en elkaar vertellen over al wat Hij voor ons over had, heel zijn leven, tot in zijn dood. Heel zijn lichaam met huid en haar. Heel zijn wezen dat hij deelt met God de Vader.

In al onze diversiteit van geloven mag Christus het centrale punt zijn, Jezus van Nazareth, Hij die van Godswege ons wil voeden met voedsel voor de ziel. Om weer verder te kunnen.

Amen